

Edyta Mucha

Akademia Policji w Szczytnie

ORCID: 0000-0003-2629-8936

e.mucha@apol.edu.pl

Przemysł napojów alkoholowych do Polski – ujęcie prawne i kryminologiczne

Wstęp

Przestępczość przemysłnicza wykształciła się z chwilą powstania opłat granicznych i prawnych ograniczeń handlu¹. Konsekwencje przemysłu napojów alkoholowych są znaczące i dotyczą wielu obszarów funkcjonowania państwa i społeczeństwa. Skutkiem gospodarczym przemysłu napojów alkoholowych jest wypieranie legalnych produktów i wprowadzanie do obrotu nielegalnego alkoholu. Powodem zainteresowania nielegalnymi wyrobami alkoholowymi jest przede wszystkim ich atrakcyjna cena, co powoduje minimalizowanie legalnego alkoholu na rynku i zmniejszenie przychodów działających zgodnie z prawem przedsiębiorców. Problem ten dotyczy również Skarbu Państwa, gdyż nieuiszczenie podatków związanych z przewozem lub wywozem za granicę napojów alkoholowych uszczupla dochody państwa.

Zmniejszone dochody przedsiębiorstw i wpływy podatkowe mają negatywny efekt dla gospodarki, gdyż ograniczają inwestycję w sektorze rządowym oraz prywatnym. W konsekwencji prowadzi to do redukcji miejsc pracy i spowolnienia wzrostu gospodarczego. Przemysł napojów alkoholowych wiąże się również z naruszaniem praw własności przemysłowej. Podrobione wyroby alkoholowe stanowią poważne zagrożenie dla legalnych przedsiębiorstw oraz zdrowia i życia obywateli. Producenci podrabianych towarów maksymalizują zyski poprzez obniżenie standardów, w zakresie jakości i bezpieczeństwa wyrobów alkoholowych, a ich produkty mogą stanowić zagrożenie dla konsumentów, którzy często są nieświadomi pochodzenia takich napojów alkoholowych.

Przemysł i nielegalny handel napojami alkoholowymi wzmacnia również ekonomicznie zorganizowane grupy przestępcze oraz osłabia bezpieczeństwo

---

¹ R. Woźniak, D. Sowulewski, *Forma przemysłu, skala zjawiska i poziom ujawnień*, [w:] E.W. Plywaczewski, E. Kowalewska-Borys (red.), *Zwalczanie przemysłu. Zbiór dobrych praktyk. Różne perspektywy – wspólny cel*, Warszawa 2013, s. 37.

granic. Aby ułatwić przemysł napojów alkoholowych, przemysłowcy stosują różne techniki fizycznego omijania kontroli granicznych, a także korumpują funkcjonariuszy Straży Granicznej oraz Służby Celno-Skarbowej². Rozległość rynku nielegalnego alkoholu wskazuje na nieszczelność granic państwowych oraz istnienie ugruntowanej infrastruktury przemysłowej, którą zorganizowane grupy przestępcze mogą wykorzystać także do innych celów (np. terrorystycznych)³.

Przestępczość przemysłowa charakteryzuje się dużą różnorodnością, zarówno pod kątem rodzaju przemysłu, jak i form jego dokonywania. Obecnie klasyfikacja rodzajowa przemysłu celnego dokonywana jest według kryterium zastosowanego środka transportu, gdzie wyróżnia się:

- przemysł lądowy (samochodowy, kolejowy, pieszy zwany „mrówkowym” lub plecakowym),
- przemysł lotniczy,
- przemysł morski,
- przemysł pocztowy (paczkowy), który może być dokonywany przy użyciu wszystkich powyższych rodzajów transportu⁴.

Przemysł wyrobów alkoholowych może być dokonywany na dużą skalę przez zorganizowane grupy przestępcze, gdzie do realizacji procederu wykorzystywane są specjalnie przystosowane do tego celu środki transportu morskiego, kolejowego i drogowego. Sfera działań przestępczości zorganizowanej obejmuje w głównej mierze przemysł wyrobów akcyzowych oraz towarów podrabianych. Przemysł napojów alkoholowych może być również realizowany indywidualnie, w ramach międzynarodowego ruchu turystycznego. Cechą szczególną takiego przemysłu jest niewielka ilość przewożonych towarów oraz ograniczony do terenów przygranicznych zasięg terytorialny. Przemycany towar ukrywany jest zazwyczaj w bagażu lub specjalnie przygotowanych skrytkach umiejscowionych w środkach transportu.

Charakter przemysłu indywidualnego uległ w ostatnich latach zmianom i w mniejszym stopniu dotyczy przywozu wyrobów alkoholowych na potrzeby własne. Co raz częściej przemycane napoje alkoholowe dostarczane są do nielegalnych składów, gdzie przekazywane są do dalszej dystrybucji w punktach sprzedaży detalicznej lub na bazy i targowiska, jak również mogą być transportowane w głąb kraju albo do innych krajów UE⁵.

---

² K. Lallerstedt, *The neglected mega-problem: illicit trade in „normally licit” goods*, [w:] H. Matfess, M. Miklaucic (red.), *Beyond convergence – world without order*, Waszyngton 2018, <http://cco.ndu.edu/Portals/96/Documents/books/Beyond%20Convergence/BEYOND%20CONVERGENCE%20%20World%20Without%20Order%20.pdf?ver=2016-10-25-125406-170> (data dostępu: 18.07.2023).

³ Ibidem.

⁴ R. Woźniak, D. Sowulewski, op. cit., s. 39–40.

⁵ Ibidem, s. 40–41.

W niniejszym opracowaniu zanalizowano problematykę przemytu napojów alkoholowych do Polski, rzadko podejmowaną w ramach rozważań naukowych. Przedstawiono regulację prawną odnoszącą się do przemytu oraz wskazano przyczyny i skalę tego zjawiska, jak również scharakteryzowano aspekt zwalczania przemytu napojów alkoholowych.

Regulacje prawne związane z przemytem

Problematyka przemytu ma istotne znaczenie w UE z uwagi na funkcjonowanie jednego obszaru celnego oraz zniesienie granic celnych pomiędzy poszczególnymi państwami członkowskimi⁶. W ramach podjętych działań państwa członkowskie określiły wspólne przepisy i procedury mające zastosowanie do towarów wprowadzanych na obszar celny UE lub z niego wyprowadzanych.

Obecnie najważniejszym aktem prawnym w obszarze wspólnej polityki handlowej jest rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 952/2013 z dnia 9 października 2013 r. ustanawiające unijny kodeks celny⁷. Należy wskazać, że UKC nie definiuje terminu „przemyt” (towarów), a jedynie podkreśla, że dług celny w przywozie powstaje w przypadku niewypełnienia jednego z obowiązków przewidzianych w prawie celnym, związanych z wprowadzeniem na terenie UE towarów nieunijnych w postaci: usunięcia spod dozoru celnego, naruszenia procedur przemieszczenia (droga celna), przetwarzania, składowania, odprawy czasowej tych towarów lub innych obowiązków związanych z końcowym przeznaczeniem towarów na unijnym obszarze celnym (art. 79 ust. 1 lit. a i b UKC)⁸.

W krajowym ustawodawstwie przemyt napojów alkoholowych wyczerpuje znamiona czynu zabronionego określonego w art. 86 § 1 w zbiegu z art. 63 § 2 ustawy z dnia 10 września 1999 r. Kodeks karny skarbowy⁹.

Zgodnie z art. 86 k.k.s. przemyt to niedopełnienie ciążącego na danym podmiocie obowiązku celnego, w przywozie z zagranicy lub wywozie za granicę towaru bez jego przedstawienia organowi celnemu lub zgłoszenia celnego, przez co dochodzi do narażenia należności celnej na uszczuplenie albo naru-

---

⁶ A. Ruszczyk, *Przemysł celny jako przestępstwo skarbowe w Polsce i na terenie UE*, s. 26, <https://wpia.uwm.edu.pl/czasopisma/sites/default/files/uploads/KPP-Monografie/1/32-37.pdf> (data dostępu: 13.11.2023).

⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 952/2013 z dnia 9 października 2013 r. ustanawiające unijny kodeks celny (Dz.U. UE L 2013.269.1), dalej jako UKC.

⁸ T. Oczkowski, *Art. 86 k.k.s.*, [w:] I. Zgoliński (red.), *Kodeks karny skarbowy. Komentarz*, wyd. drugie, Warszawa 2021, s. 677.

⁹ Ustawa z dnia 10 września 1999 r. Kodeks karny skarbowy (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 654 ze zm.), dalej jako k.k.s.

szenia zasad reglamentacji pozataryfowej¹⁰. Tak więc sprawcą tego czynu zabronionego może być każda osoba zdolna do ponoszenia odpowiedzialności karnej¹¹. Co należy podkreślić, czyn ten ma charakter indywidualny. Gdy podmiot, na którym ciąży obowiązek celny, jest różny od osoby fizycznej, odpowiedzialność karnoskarbowa może zachodzić tylko w warunkach z art. 9 § 3 k.k.s.¹²

Delikt karnoskarbowy przemytu celnego występuje w dwóch odmianach: zwykłej (art. 86 § 1 k.k.s.) oraz dotyczącej towaru w obrocie z zagranicą, co do którego istnieje reglamentacja pozataryfowa (art. 86 § 2 k.k.s.). Przedmiotem ochrony przestępstwa z art. 86 § 1 k.k.s. jest interes finansowy budżetu UE i Skarbu Państwa w postaci uzyskiwania należności celnych. Przymyt celny z art. 86 § 1 k.k.s. jest deliktem karnoskarbowym skutkowym i przejawia się w niebezpieczeństwie uszczuplenia należności celnej¹³. Natomiast przepis art. 86 § 2 k.k.s. chroni interes gospodarczy państw członkowskich UE, sprowadzający się do właściwego przebiegu procesu reglamentacji pozataryfowej.

Istotą przemytu celnego jest dokonanie nielegalnego przemieszczenia towaru przez granicę celną. Wskazuje na to ujęcie czynności wykonawczych tego przestępstwa, polegających na przewozie lub wwozie towaru bez jego przedstawienia organowi celnemu albo bez zgłoszenia celnego¹⁴. Pojęcie przywozu oznacza wprowadzenie na obszar celny UE towaru, z kolei wywozu – wyprawienie towaru poza obszar celny UE. Natomiast przedstawienie organowi celnemu towaru to powiadomienie organu celnego o przybyciu towarów do urzędu celnego lub innego miejsca wyznaczonego lub uznawanego przez organy celne oraz o dostępności tych towarów do kontroli celnych (art. 5 pkt 33 UKC). Poprzez zgłoszenie celne rozumiana jest czynność, poprzez którą osoba wyraża, w wymaganej formie i w określony sposób, zamiar objęcia towaru określoną procedurą celną (art. 5 pkt 12 UKC)¹⁵.

Zgłoszenie celne to czynność zbliżona do deklaracji podatkowej, stanowiąca oświadczenie wiedzy zgłaszającego, dotyczącej określonego towaru i procedury celnej dla niego wybranej. W związku z tym podanie nieprawdziwych informacji w zgłoszeniu celnym nie wyczerpuje znamion przemytu celnego, ale będzie oceniane na podstawie art. 87 k.k.s.¹⁶

¹⁰ K. Piech, *Przymyt jako czynność faktyczna*, [w:] E.W. Pływaczewski, E. Kowalewska-Borys (red.), *Nielegalne wprowadzenie towarów akcyzowych na obszar Unii Europejskiej*, Warszawa 2015, s. 87; L. Wilk, *Komentarz do art. 86 k.k.s.*, [w:] L. Wilk, J. Zagrodnik, *Kodeks karny skarbowy. Komentarz*, wyd. czwarte, Warszawa 2018, s. 454.

¹¹ S. Kowalski, O. Włodkowski, *Kodeks karny skarbowy. Praktyczny komentarz z orzecznictwem*, Warszawa 2016, s. 242.

¹² A. Ruszczyk, op. cit., s. 27.

¹³ G. Łabuda, *Art. 86 k.k.s.*, [w:] P. Kardas, T. Razowski, G. Łabuda (red.), *Kodeks karny skarbowy. Komentarz*, wyd. trzecie, Warszawa 2017, s. 924–926.

¹⁴ T. Oczkowski, *Art. 86 k.k.s.*, s. 676–677.

¹⁵ G. Łabuda, *Art. 86 k.k.s.*, s. 925.

¹⁶ T. Oczkowski, *Art. 86 k.k.s.*, s. 677.

Szczególna postać przemytu celnego została stypizowana w art. 86 § 2 k.k.s. Odnosi się ona do towarów w obrocie z zagranicą, co do których istnieje reglamentacja pozataryfowa. Przemysł celny z art. 86 § 2 k.k.s. przynależy do kategorii czynów abstrakcyjnego narażenia na niebezpieczeństwo. Towar w obrocie z zagranicą objęty reglamentacją pozataryfową nie jest zdalny do spowodowania uszczuplenia należności celnej. Jednocześnie jest to czyn bezskutkowy (znamię wartości towaru w obrocie z zagranicą jest znamieniem modalnym i specjalizującym zarazem)¹⁷.

Delikt karnoskarbowy przemytu celnego jest karalny w razie jego umyślnego popełnienia w obu postaciach zamiaru, tj. w zamiarze bezpośrednim oraz w zamiarze ewentualnym. Karalność przemytu celnego jest trójstopniowa: jako przestępstwo celne typu podstawowego (§ 1 i 2), jak przestępstwo celne typu uprzywilejowanego (§ 3 w zw. z § 1 lub 2) oraz jako wykroczenie skarbowe (§ 4 w zw. z § 1 lub 2)¹⁸.

Przestępstwo przemytu celnego typu podstawowego z art. 86 § 1 k.k.s. oraz zmodyfikowanego z art. 86 § 2 k.k.s. jest zagrożone sankcją alternatywno-kumulatywną kary grzywny do 720 stawek dziennych albo karą pozbawienia wolności lub obu tym karom łącznie. Natomiast przestępstwo typu uprzywilejowanego z art. 86 § 3 w zw. z § 1 albo 2 k.k.s. jest zagrożone karą grzywny do 720 stawek dziennych, a wykroczenie skarbowe z art. 86 § 4 w zw. z § 1 albo 2 k.k.s. jest zagrożone karą grzywny określoną kwotowo. Ponadto w stosunku do sprawców przestępstw określonych w przepisach art. 86 § 1–3 k.k.s. oraz art. 86 § 4 w zw. z § 1 albo 2 k.k.s. należy orzec przepadek przedmiotów określonych w przepisie art. 29 pkt 1 i 2 k.k.s. (obligatoryjnie przy przestępstwach i fakultatywnie przy wykroczeniu) oraz fakultatywny przepadek przedmiotów z art. 29 pkt 3 k.k.s. (art. 30 § 3 i art. 49 § 2 k.k.s.)¹⁹.

Przy przemyśle celnym dopuszczalne jest fakultatywne orzeczenie przepadku przedmiotów z art. 29 pkt 2 k.k.s. niebędących własnością sprawcy w warunkach podanych w art. 31 § 1a k.k.s. W przypadku skazania za przestępstwo z art. 86 § 1 lub 2 k.k.s. sąd może orzec zakaz prowadzenia określonej działalności gospodarczej (art. 34 § 2 k.k.s.)²⁰. Jeżeli w związku z przemyśle celnym dochodzi do sytuacji wypełnienia znamion ustawowych co do czynów zabronionych określonych w przepisach art. 63 k.k.s. (obróć wyrobami akcyzowymi bez oznaczenia ich znakami akcyzy lub wadliwie oznaczonymi) zastosowanie ma kumulatywny zbieg przepisów określony w art. 7 k.k.s.²¹ Wskazany przepis art. 63 k.k.s. statuuje delikty karne skarbowe związane z podatkiem akcyzowym.

¹⁷ G. Łabuda, *Art. 86 k.k.s.*, s. 926–927.

¹⁸ *Ibidem*, s. 924.

¹⁹ A. Ruszczyk, *op. cit.*, s. 28.

²⁰ G. Łabuda, *Art. 86 k.k.s.*, s. 928.

²¹ A. Ruszczyk, *op. cit.*, s. 29.

Art. 63 § 2 k.k.s. penalizuje zachowanie polegające na sprowadzaniu na terytorium kraju wyrobów akcyzowych wbrew przepisom ustawy z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym, bez ich uprzedniego oznaczenia znakami akcyzy. Zgodnie z art. 117 ust. 2 pkt 1 u.p.a. wyroby akcyzowe podlegające obowiązkowi oznaczania znakami akcyzy nie mogą być importowane, bez ich uprzedniego prawidłowego oznaczenia odpowiednimi podatkowymi znakami akcyzy. Wyjątkiem jest tu sytuacja, gdy zostaną objęte procedurą zawieszenia poboru akcyzy albo wprowadzone do wolnego obszaru celnego lub składu celnego bądź składu podatkowego, w którym jest miejsce importu i prawidłowo oznaczone przed zakończeniem procedury zawieszenia poboru akcyzy albo przed objęciem procedurą dopuszczenia do obrotu celem sprzedaży na terytorium kraju poza procedurą zawieszenia poboru akcyzy²². Czyn ten zagrożony jest karą grzywny do 720 stawek dziennych albo karą pozbawienia wolności albo obu tymi karami łącznie.

Dokonując analizy regulacji prawnych związanych z przemysłem napojów alkoholowych nie sposób pominąć przestępstwa paserstwa określonego w art. 91 § 1 k.k.s. w zbiegu z art. 65 § 1 k.k.s.²³ Przedmiotem wykonawczym czynu zabronionego z art. 91 § 1 k.k.s. jest towar będący przedmiotem przemysłu, w tym przypadku napoje alkoholowe²⁴. Katalog czynności wykonawczych paserstwa celnego ma charakter zamknięty i może polegać na nabywaniu, przechowywaniu, przewożeniu, przesyłaniu lub przenoszeniu napojów alkoholowych albo pomaganiu w jego zbyciu lub przyjmowaniu lub pomaganiu w ich ukryciu²⁵. Sankcja karna określona art. 91 § 1 k.k.s. przewiduje karę grzywny do 720 stawek dziennych albo karę pozbawienia wolności do lat 3. Mogą być również wymierzone obie te kary łącznie.

Z kolei przepis art. 65 k.k.s. penalizuje występki umyślnego i nieumyślnego paserstwa akcyzowego oraz wyodrębnia typ uprzywilejowany paserstwa umyślnego, w przypadku małej wartości podatku narażonego na uszczuplenie. Przepis art. 65 § 4 k.k.s. penalizuje także wykroczenia umyślnego i nieumyślnego paserstwa akcyzowego, jeśli kwota podatku narażonego na uszczuplenie nie przekracza ustawowego progu. Przedmiotem ochrony art. 65 k.k.s. jest mienie oraz publiczny interes fiskalny, tym samym ma na celu zapobiegać bezprawnemu obrotowi wyrobami akcyzowymi bez oznaczenia znakami akcyzy²⁶.

²² Ustawa z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 154 ze zm.), dalej jako u.p.a.; I. Zgoliński, *Art. 63 k.k.s.*, [w:] I. Zgoliński (red.), op. cit., s. 529–530.

²³ M. Perkowska, *Przestępczość przemytnicza cudzoziemców w Polsce – wyniki badań pilotażowych*, [w:] E.W. Pływaczewski, E. Kowalewska-Borys (red.), *Nielegalne wprowadzenie...*, s. 164.

²⁴ L. Wilk, *Komentarz do art. 91 k.k.s.*, [w:] L. Wilk, J. Zagrodnik, op. cit., s. 461.

²⁵ T. Oczkowski, *Art. 91 k.k.s.*, [w:] I. Zgoliński (red.), op. cit., s. 688.

²⁶ I. Zgoliński, *Art. 65 k.k.s.*, [w:] I. Zgoliński (red.), op. cit., s. 541.

Art. 65 § 1 k.k.s. sankcjonuje paserstwo akcyzowe umyślne. Odpowiedzialności karnej za paserstwo umyślne podlega sprawca, który mając świadomość, że wyrób pochodzi z czynu zabronionego, określonego w art. 63–64, art. 69 § 1 lub 3, art. 69a, art. 73 lub art. 73a k.k.s., dopuszcza się jego dokonania.

Natomiast przepis z art. 65 § 2 k.k.s. statuuje paserstwo akcyzowe nieumyślne. W przepisie tym objęto odpowiedzialność karną sprawcę paserstwa niemającego świadomości pochodzenia wyrobów akcyzowych z przestępstwa, jeżeli nie na podstawie towarzyszących okoliczności powinien i może przypuszczać, że wyroby akcyzowe stanowią one przedmiot czynu zabronionego określonego w art. 63–64, art. 69 § 1 lub 3, art. 69a, art. 73 lub art. 73a k.k.s.²⁷

Karalnymi zachowaniami ujętymi w ramy typu paserstwa są: nabycie, przechowywanie, przewożenie, przesyłanie, przenoszenie, pomaganie w zbyciu, przyjmowanie oraz pomaganie w ukryciu – za każdym razem wyrobów akcyzowych stanowiących przedmiot czynu zabronionego stypizowanego w art. 63–64, art. 69 § 1 lub 3, art. 69a, art. 73 lub art. 73a k.k.s. Dla popełnienia sprawczej formy paserstwa akcyzowego wystarczające jest wyczerpanie jednego z tych znamion czasownikowych²⁸. W przypadku paserstwa umyślnego i nieumyślnego podlega również podejmowanie czynności zmierzających bezpośrednio do nabycia wyrobów akcyzowych w okolicznościach skazanych w art. 63–64, art. 69 § 1 lub 3, art. 69a, art. 73 lub art. 73a k.k.s.

Paserstwo akcyzowe ma charakter powszechny, zatem jego sprawcą może każdy spełniający ogólne warunki przypisania odpowiedzialności karnej skarbowej. W szczególności sprawcą paserstwa akcyzowego nie musi być podmiot prowadzący działalność gospodarczą²⁹. Przestępstwo paserstwa akcyzowego może być popełnione umyślnie i nieumyślnie. Zatem umyślne paserstwo akcyzowe możliwe jest zarówno w zamiarze bezpośrednim, jak i ewentualnym. Nieistotne dla bytu umyślnego paserstwa akcyzowego jest cel, w jakim sprawca zrealizował jedną czy więcej z czynności sprawczych.

W przypadku nieumyślnego paserstwa akcyzowego wykładnia pojęcia „towarzyszących okoliczności” wskazuje, że mogą być to okoliczności związane z rzeczą stanowiącą przedmiot pasera, osobą sprzedającego oraz z sytuacją. W odniesieniu do napojów alkoholowych będzie to zatem rażąco niska cena, zachowanie kontrahenta, miejsce transakcji lub widoczne gołym okiem przeobrażenie znaku akcyzy³⁰.

Za popełnienie umyślnego przestępstwa paserstwa akcyzowego z art. 65 § 1 k.k.s. przewidziane są kara grzywny do 720 stawek dziennych bądź kara

²⁷ M. Perkowska, *Przestępczość przemysłnicza...*, s. 165.

²⁸ G. Łabuda, *Art. 65 k.k.s.*, [w:] P. Kardas, T. Razowski, G. Łabuda (red.), op. cit., s. 731.

²⁹ L. Wilk, *Komentarz do art. 65 k.k.s.*, [w:] L. Wilk, J. Zagrodnik, op. cit., s. 351.

³⁰ *Ibidem*, s. 352–353.

pozbawienia wolności. Co więcej, dopuszczalne jest wymierzenie obu tych kar łącznie. Odmiennie sankcjonowany jest typ uprzywilejowany tego występku z art. 65 § 3 k.k.s. oraz nieumyślne paserstwo akcyzowe z art. 65 § 2 k.k.s., gdzie za popełnienie tych czynów grozi kara grzywny w rozmiarze 720 stawek dziennych³¹. Ustawodawca wskazał także, że za popełnienie czynu zabronionego zawartego art. 65 § 2a k.k.s. sprawca podlega karze grzywny do 360 stawek dziennych. Mniejsze zagrożenie karne grozi dla sprawcy naruszającego przepis art. 65 § 2b k.k.s., gdzie przewidziana jest kara grzywny do 240 stawek dziennych. Wykroczenia z art. 65 § 4 k.k.s. także zagrożone są karą grzywny, przy czym jest to grzywna określana kwotowo³².

Wskazane regulacje prawne są ważne w kontekście walki z przemytem napojów alkoholowych do Polski, gdyż tylko systemowe działania w postaci skutecznych sankcji karnych oraz prewencji mogą sprzyjać eliminacji nielegalnych zachowań osób przekraczających granice.

Etiologia i fenomenologia przemytu napojów alkoholowych

Przyczyn przemytu i związanego z nim nielegalnego wyrobu, handlu oraz dystrybucji napojów alkoholowych jest wiele³³. Determinowane są głównie czynnikami natury społecznej i ekonomicznej³⁴. Pierwsze z nich związane są z faktem uzależnienia organizmu człowieka od używania alkoholu. Osoby mające problem z nadużywaniem alkoholu często ze względu na korzystną cenę sięgają po alkohol pochodzący z przemytu. Zazwyczaj nie spełnia on jednak wymaganych norm jakościowych i stanowi realne zagrożenie dla zdrowia konsumentów³⁵. Na terenach przygranicznych wzrost przemytu implikowany jest wysokim bezrobociem albo niską dochodowością wykonywanej pracy. Przemyt napojów alkoholowych jest nadal społecznie akceptowalny i traktowany jako zjawisko o niskim stopniu społecznej szkodliwości³⁶.

Nielegalny handel napojami alkoholowymi generuje duże zyski dla zorganizowanych grup przestępczych, gdyż nie jest obciążony daninami publicznymi, a dystrybucja przemyconych wyrobów alkoholowych nie jest skompli-

³¹ I. Zgoliński, *Art. 65 k.k.s...*, s. 547.

³² L. Wilk, *Komentarz do art. 65 k.k.s...*, s. 353.

³³ W. Czyżewicz, *Spoleczno-ekonomiczne przesłanki wyrobów akcyzowych. Przemyt i handel papierosami – przyczyny i zwalczanie*, [w:] E.W. Pływaczewski, E. Kowalewska-Borys (red.), *Zwalczanie przemytu...*, s. 21.

³⁴ R. Woźniak, D. Sowulewski, op. cit., s. 39.

³⁵ E. Mucha, *Podrabianie napojów alkoholowych – problem dotyczący państwo i konsumentów*, „*Studia Prawnoustrojowe*” 2023, t. 60, s. 310.

³⁶ R. Woźniak, D. Sowulewski, op. cit., s. 39.

kowana. Nielegalnie wyprodukowane napoje alkoholowe można w prosty sposób wprowadzić do legalnego łańcucha dostaw i mieszać z legalnymi produktami.

Wynika to z łatwości podrobienia opakowań i oznaczeń wyrobów legalnych, a tym samym niewielkiego ryzyka wykrycia uczestniczących w procederze osób³⁷. Dodatkowo zniesienie barier celnych i kontroli granicznych pomiędzy krajami Wspólnoty Europejskiej pozwala na zwiększenie zysków i swobody przepływu wyrobów alkoholowych³⁸.

Międzynarodowe grupy przestępcze często przyjmują postać trudno wykrywalnych sieci przestępczych, w których wyspecjalizowane komórki funkcjonują w ścisłym powiązaniu z producentami, dystrybutorami i sprzedawcami. Grupy te przeważnie są organizatorami produkcji, dystrybucji oraz transportu nielegalnego alkoholu, w tym jego przemytu i sprzedaży. W dalszym ciągu funkcjonuje przemysł indywidualny tzw. przemysł mrówkowy, dokonywany przez poszczególne osoby fizyczne przekraczające granice celne. Jednakże zazwyczaj ta forma przestępczości zdominowana jest przez zorganizowane grupy przestępcze.

Jedną z głównych przyczyn przemytu napojów alkoholowych jest nakładanie przez państwo wysokich cel i podatków na wyroby alkoholowe, których ominięcie stanowi potencjalny zysk dla organizatorów przemytu i większości konsumentów. Stwarza to sytuację, w której przemysłnicy mogą osiągać bardzo wysokie zyski, unikając wszystkich obciążeń podatkowych. Towar przemysłony wprowadzony jest do obrotu po niższej cenie, co czyni go atrakcyjnym dla potencjalnych konsumentów. Wysokość obciążeń podatkowych, jak również stosowanie odmiennych stawek podatkowych na podobne produkty są czynnikami, które skłaniają także niektórych legalnych producentów do zaniżania deklarowanej wielkości produkcji oraz zgłaszania produkcji w innych grupach towarowych z niższymi obciążeniami podatkowymi. Oba zachowania są niebezpieczne ze względu na funkcjonowanie w legalnym łańcuchu dostaw, co powoduje trudności z wykryciem tego procederu poza źródłowym miejscem produkcji³⁹.

W tabeli 1 zawarto informacje o wszczętych postępowaniach przygotowawczych i przeprowadzonych postępowaniach mandatowych w sprawach przemytu alkoholu przez Służbę Celno-Skarbową (dawniej Służbę Celną) w latach 2013–2022.

³⁷ W. Czyżewicz, op. cit., s. 22–23.

³⁸ R. Woźniak, D. Sowulewski, op. cit., s. 39.

³⁹ W. Czyżewicz, op. cit., s. 21–25.

Tabela 1

Wszczęte postępowania przygotowawcze i prowadzone postępowania mandatowe w sprawach przemytu alkoholu przez Służbę Celno-Skarbową (dawniej Służbę Celną) w latach 2013–2022

Lp.	Okres	Liczba spraw
1	2013	581
2	2014	770
3	2015	1011
4	2016	1335
5	2017	1566
6	2018	2063
7	2019	1720
8	2020	835
9	2021	1239
10	2022	655

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Ministerstwa Finansów, udostępnionych w trybie ustawy o dostępie informacji publicznej: BMI1.0123.1687.2023.

Dokonując analizy danych statystycznych znajdujących się w tabeli 1, należy stwierdzić, że w latach 2013–2018 widoczna była tendencja wzrostowa wszczętych postępowań przygotowawczych i prowadzonych postępowań mandatowych przez Służbę Celno-Skarbową (dawniej Służbę Celną). Najwięcej tego typu postępowań było prowadzonych w 2018 r. – 2063. W kolejnych latach (2019–2020) zauważyć można tendencję malejącą, odpowiednio 1720 oraz 835 wszczętych postępowań przygotowawczych i prowadzonych postępowań mandatowych.

Powodem spadku przemytu alkoholu były ograniczenia w przekraczaniu granic państwowych dla cudzoziemców oraz ściśle kontrole graniczne, jak również obowiązkowe 14-dniowe kwarantanny domowe dla osób wracających do Polski w czasie pandemii COVID-19. Sytuacja w zakresie ograniczeń w ruchu międzynarodowym oraz zasad obowiązujących podróżnych na granicy polskiej zmieniła się dynamicznie podczas pandemii wywołanej przez koronawirusa SARS-CoV-2, co wpłynęło na zmniejszone zainteresowanie przestępców tą formą przestępczości. Obostrzenia nie ominęły również bazarów lub targowisk, gdzie można było zaopatrzyć się w tego typu produkty. Spowodowało to ewolucję *modus operandi* sprawców, którzy zmienili kanały dystrybucji przemyconych napojów alkoholowych przenosząc proceder do Internetu. Krajowa Administracja Skarbowa (dalej jako KAS), dostrzegając problem, zaczęła monitorować sprzedaż nielegalnych towarów w sieci.

Punktem zwrotnym w obszarze przemytu nielegalnego alkoholu było zwiększenie cen alkoholu etylowego, którego używano do wytwarzania środków potrzebnych do walki z pandemią, m.in. płynów dezynfekujących. Zwiększony wzrost zapotrzebowania na skażony alkohol etylowy spowodował, że przestępcy mieli utrudniony dostęp do taniego alkoholu, który mógłby być odzyskiwany w celu nielegalnej sprzedaży⁴⁰.

Z pewnością wpływ na ograniczenie przemytu alkoholu miało również wprowadzenie tzw. pakietu spirytusowego, który nałożył na firmy przywożące skażony alkohol do Polski, obowiązek rejestracji oraz powiadamiania urzędu celno-skarbowego o planowanym nabyciu wewnątrzspółnotowym. Nałożono również na importerów obowiązek prowadzenia rejestru transakcji i przekazywania danych do właściwego naczelnika urzędu skarbowego, który monitorował przestrzeganie przepisów przez podmioty sprowadzające alkohol⁴¹. Natomiast w 2021 r. działania Służby Celno-Skarbowej przyczyniły się do wszczęcia i prowadzenia łącznie 1239 postępowań przygotowawczych i postępowań mandatowych. Należy wskazać na wysoką skuteczność KAS, która w tym czasie ujawniła ok. 53 tys. l nielegalnego alkoholu, dokonując likwidacji 25 bimbrowni i 2 odkażalni alkoholu⁴².

W 2022 r. przemysł alkoholu stał się nieopłacalny i praktycznie przestał istnieć, co widoczne jest we wszczętych postępowaniach przygotowawczych i prowadzonych postępowaniach mandatowych przez Służbę Celno-Skarbową – było ich jedynie 655.

Czynności związane z ujawnianiem przemytu napojów alkoholowych należą do również do zadań Straży Granicznej. W art. 1 ust. 1 pkt 4 lit. c ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej⁴³ wskazano, że jednym z zadań tej formacji jest rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców, w szczególności przestępstw i wykroczeń pozostających w związku z przemieszczaniem przez granicę państwową towarów oraz wyrobów akcyzowych podlegających obowiązkowi oznaczania znakami akcyzy. W tabeli 2 przedstawiono dane statystyczne dotyczące alkoholu pochodzącego z przestępstwa ujawnionego przez Straż Graniczną (przy współudziale innych służb) w latach 2013–2022.

---

⁴⁰ JAWIS, *Jakie kary grożą za przemysł alkoholu?*, <https://www.jawis.com.pl/blog/jakie-kary-groza-za-przemysl-alkoholu> (data dostępu: 21.11.2023).

⁴¹ E. Mucha, *Szara strefa w obszarze produkcji napojów alkoholowych w Polsce*, „Przegląd Policyjny” 2022, t. 145, nr 1, s. 131.

⁴² Ministerstwo Finansów – Krajowa Administracja Skarbowa, *Działania MF i KAS w 2021 roku*, <https://www.gov.pl/web/kas/dzialania-mf-i-kas-w-2021-roku>, (data dostępu: 20.11.2023).

⁴³ Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1080).

Tabela 2

Alkohol pochodzący z przestępstwa ujawniony przez Straż Graniczną
(przy współdziałaniu innych służb) w latach 2013–2022

Rok	Wartość ujawnionego alkoholu przez Straż Graniczną (przy współdziałaniu innych służb)	Różnica z rokiem ubiegłym
2013	1 699 811 zł	–
2014	2 202 878 zł	+29%
2015	2 080 509 zł	-5%
2016	2 281 658 zł	+9%
2017	3 186 634 zł	+39%
2018	1 340 782 zł	-57%
2019	516 730 zł	-61%
2020	957 722 zł	+85%
2021	6 038 209 zł	+530%
2022	865 962 zł	-86%

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji statystycznej Komendy Głównej Straży Granicznej, <https://strazgraniczna.pl/pl/granica/statystyki-sg/2206,Statystyki-SG.html> (data dostępu: 21.11.2023).

Przedstawione w tabeli 2 dane statystyczne pokazują, że w latach 2013–2022 wartość ujawnionego alkoholu pochodzącego z przestępstwa zabezpieczonego przez Straż Graniczną (przy współdziałaniu innych służb) zmieniała się na przestrzeni 10 lat. Systematyczny wzrost wykrytego alkoholu pochodzącego z przestępstwa widoczny był w latach 2013–2017, osiągając wartość 3 186 634 zł. Kolejne lata to widoczna tendencja malejąca w porównaniu z poprzednimi latami. Wartość ujawnionego alkoholu pochodzącego z przestępstwa wyniosła odpowiednio 1 340 782 zł w 2018 r. oraz 957 722 zł w 2019 r. Natomiast w latach 2020–2021 działania Straży Granicznej (przy współdziałaniu innych służb) doprowadziły do zabezpieczenia alkoholu pochodzącego z przestępstwa o wartości 957 722 zł (2020 r.) i 6 038 209 zł (2021 r.).

Tak widoczna tendencja wzrostowa w 2021 roku (+530%) wskazywała na zwiększone zainteresowanie przestępców tego typu działalnością przestępczą. Jednakże w roku 2022 r. widoczny był zdecydowany spadek wartości ujawnionego alkoholu pochodzącego z przestępstwa ujawnionego przez Straż Graniczną (przy współdziałaniu innych służb) o -86% (865 962 zł). Przede wszystkim jest to związane z powstałym w czerwcu 2021 roku kryzysem migracyjnym na granicy polsko-białoruskiej oraz zawieszeniem ruchu granicznego na drogowym przejściu granicznym w Kuźnicy, co ograniczyło możliwości przemytu alkoholu⁴⁴.

⁴⁴ *Kryzys na granicy. Przejście w Kuźnicy zamknięte do odwołania*, <https://businessinsider.com.pl/wiadomosci/kryzys-na-granicy-przejscie-w-kuznicy-zamkniete-do-odwolania/5g70b56> (data dostępu: 21.11.2023).

Wpływ na zmniejszenie przestępczości w tym obszarze związany jest również z rozpoczętą 24 lutego 2022 r. zbrojną agresją Rosji przeciwko Ukrainie i otwarciem granicy polsko-ukraińskiej dla uchodźców z Ukrainy. Od 24 lutego 2022 r. wjechało do Polski 12 mln obywateli Ukrainy, którzy otrzymali prawo pobytu (przedłużone do czerwca 2024 r.), w tym pełną swobodę przekraczania granic w krajach UE. Spowodowało to, że oprócz uchodźców do Polski dostały się także osoby zajmujące się przemytem ludzi lub towarów. Zorganizowane grupy przestępcze swoją działalność w Polsce związały z obszarem migracji, jak również fałszerstwem dokumentów pobytowych oraz dokumentów uprawniających do kierowania pojazdami.

W 2022 r. nastąpił również wzrost przemytu amunicji, broni, narkotyków oraz pojazdów, przy jednoczesnym zmniejszeniu kontrabandy pozostałych towarów, w tym wyrobów akcyzowych⁴⁵. Niemniej jednak wysokie opodatkowanie napojów alkoholowych może stwarzać warunki do przemytu oryginalnych produktów przez przestępców i zorganizowane grupy przestępcze, a także produkcji i wprowadzania na rynek produktów niskiej jakości⁴⁶.

Wybrane zagadnienia zwalczania przemytu napojów alkoholowych

Zwalczanie przemytu napojów alkoholowych jest niezmiernie ważnym zadaniem w sferze bezpieczeństwa państwa i obywateli. Najważniejszymi instytucjami państwowymi zobowiązanymi do zwalczania tego procederu są Straż Graniczna oraz KAS (Służba Celno-Skarbowa). Wskazane służby wykonują działania kontrolne na granicy państwowej, mające na celu wykrywanie przypadków prób przemytu napojów alkoholowych przez pojedyncze osoby lub zorganizowane grupy przestępcze, jak również prowadzą czynności operacyjno-rozpoznawcze nakierowane na uzyskiwanie informacji o takich osobach⁴⁷.

Straż Graniczna jest jednolitą, umundurowaną i uzbrojoną formacją przeznaczoną do ochrony granicy państwowej, kontroli ruchu granicznego oraz zapobiegania i przeciwdziałania nielegalnej migracji (art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej)⁴⁸.

W zakresie walki z przemytem napojów alkoholowych Straż Graniczna posiada szereg zadań związanych z organizowaniem i dokonywaniem kontroli granicznej, jak również rozpoznawaniem, zapobieganiem i wykrywaniem

⁴⁵ I. Kacprzak, G. Zawadka, *Mafia zarabia na wojnie. Zwiększył się przemyt z Ukrainy do Polski*, <https://www.rp.pl/przestepczosc/art38514251-mafia-zarabia-na-wojnie-zwiekszyl-sie-przemyt-z-ukrainy-do-polski> (data dostępu: 21.11.2023).

⁴⁶ E. Mucha, *Podrabianie napojów alkoholowych...*, s. 304.

⁴⁷ Eadem, *Nielegalna produkcja alkoholu – problematyka prawno-kryminalistyczna*, Szczyt no 2020, s. 344.

⁴⁸ Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1080).

przestępstw i wykroczeń oraz ściganiem ich sprawców. W szczególności dotyczy to przestępstw skarbowych i wykroczeń skarbowych wymienionych w art. 134 § 1 pkt 1 k.k.s. oraz przestępstw i wykroczeń pozostających w związku z przekraczaniem granicy państwowej lub przemieszczaniem przez granicę państwową napojów alkoholowych podlegających obowiązkowi oznaczania znakami akcyzy.

Zadania realizowane przez Straż Graniczną są realizowane w tym zakresie poprzez: działania patrolowe, obserwację, pościgi, zasadzki oraz kontrolę osób i środków transportu na drogach dojazdowych do granicy⁴⁹. Formacja ta posiada również uprawnienia w zakresie prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych, które dają pełne możliwości skutecznego rozpoznania, zapobiegania, wykrywania przestępstw i wykroczeń związanych z przemytem napojów alkoholowych oraz ścigania ich sprawców⁵⁰. Realizacja czynności operacyjno-rozpoznawczych pozwala na bezpośrednie docieranie do osób i środowisk pozostających w zainteresowaniu Straży Granicznej oraz umożliwia skuteczne zwalczanie przestępczości zorganizowanej⁵¹.

Stałym elementem działań Straży Granicznej w zakresie przeciwdziałania przemytowi napojów alkoholowych jest współpraca międzynarodowa z sąsiedzącymi państwami UE na granicy wewnętrznej. Współpraca ta opiera się na wymianie i gromadzeniu informacji pomiędzy państwami poprzez specjalne współdzielone centra służb (policyjne, celne i graniczne), w celu zapewnienia bezpieczeństwa publicznego oraz prewencji przestępczości. Ponadto współpraca pomiędzy państwami obejmuje wspólne patrole, przeprowadzanie działań operacyjno-śledczych oraz udział w pościgach, jak również szkoleniach międzynarodowych. Do współpracy międzynarodowej w zakresie przemytu napojów alkoholowych wykorzystywani są też tzw. oficerowie łącznikowi Straży Granicznej oraz Policji.

Straż Graniczna bierze także czynny udział w operacjach podejmowanych przez Frontex (Europejska Agencja Służby Granicznej i Przybrzeżnej) na granicach oraz wymianie informacji pomiędzy poszczególnymi instytucjami⁵². Ze względu na ochronę zewnętrznej granicy UE, współpraca z agencją Frontex jest jednym z kluczowych zadań Straży Granicznej w celu zapewnienia bezpieczeństwa Polski⁵³. W ramach UE w 2013 r. został utworzony europejski

---

⁴⁹ D. Kamuda, M. Trybus, *Straż Graniczna i jej zadania w zakresie ochrony bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej – zarys problematyki*, „Humanities and Social Sciences” 2013, vol. XVIII, nr 3, s. 67.

⁵⁰ M. Perkowska, *Przestępczość graniczna cudzoziemców*, Warszawa 2013, s. 131.

⁵¹ Ibidem, s. 143.

⁵² M. Konieczny, *Status, rola i zadania Straży Granicznej w Polsce*, „Security, Economy & Law” 2021, nr 2, s. 39–40.

⁵³ M. Maciejewska, A. Piffer, *Rola Straży Granicznej, w zakresie zwalczania międzynarodowego terroryzmu i przestępczości zorganizowanej*, „Zeszyty Naukowe Ruchu Studenckiego” 2016, nr 2, s. 24.

system nadzoru granic (EUROSUR), który wyznacza wspólne ramy wymiany informacji i współpracy między państwami członkowskimi a Frontexem w celu zwiększenia zdolności wykrywania i zwalczania przestępczości transgranicznej na zewnętrznych granicach UE. System EUROSUR ma zastosowanie do ochrony granic zewnętrznych (lądowych, morskich oraz powietrznych), w tym monitorowania, wykrywania, identyfikowania, śledzenia, przechwytywania osób nielegalnie przekraczających granicę oraz zapobiegania temu zjawisku. Łączy zatem krajowe systemy nadzoru granicy w sieć europejską zarządzaną przez Frontex⁵⁴.

Straż Graniczna prowadzi również bliską współpracę z Europolem (Europejska Agencja ds. Współpracy Organów Ścigania) przy wymianie informacji dotyczących przestępczości związanej z przemysłem napojów alkoholowych. W szczególności bierze czynny udział w projektach analitycznych przeprowadzanych przez Europol, w tym raporcie SOCTA, polegającym na ocenie zagrożeń wywołanych przez przestępczość zorganizowaną. Straż Graniczna bierze także udział w spotkaniach oraz działaniach organizowanych i nadzorowanych przez Europol⁵⁵.

Z uwagi na czynniki geopolityczne, Polska jest gwarantem bezpieczeństwa na wewnętrznej granicy UE, bowiem brak kontroli granicznej w ramach strefy Schengen sprzyja nielegalnym działaniom zorganizowanych grup przestępczych. W związku ze zniesieniem kontroli na granicach wewnętrznych Straż Graniczna korzysta z bazy danych systemu informacyjnego Schengen (SIS II)⁵⁶. System ten jest wspólną, elektroniczną bazą danych o poszukiwanych przez służby państw członkowskich osobach i przedmiotach. SIS II dostarcza informacji na temat osób, które nie mają prawa wjazdu do strefy Schengen lub pobytu w niej oraz poszukiwanych w związku z działalnością przestępczą⁵⁷.

Drugą instytucją państwową powołaną do zwalczania przemytu napojów alkoholowych jest KAS. Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej stanowi ona wyspecjalizowaną administrację rządową wykonującą zadania z zakresu realizacji dochodów z tytułu podatków, należności celnych, opłat oraz niepodatkowych należności budżetowych, ochrony interesów Skarbu Państwa oraz ochrony obszaru celnego UE, jak również zapewnia obsługę i wsparcie podatnika i płatnika w prawidłowym wykonywaniu obowiązków podatkowych oraz obsługę i wsparcie przedsiębiorcy w prawidłowym wykonywaniu obowiązków celnych⁵⁸.

---

⁵⁴ Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, *Zarządzanie granicami zewnętrznymi*, <https://www.gov.pl/web/mswia/zarządzanie-granicami-zewnetrznymi> (data dostępu: 30.11.2023).

⁵⁵ M. Konieczny, op. cit., s. 40–41.

⁵⁶ M. Maciejewska, A. Piffer, op. cit., s. 24–25.

⁵⁷ Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, *Zarządzanie granicami zewnętrznymi...*

⁵⁸ Ustawa z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 615).

Jednym z istotnych zadań przydzielonych KAS jest rozpoznawanie, wykrywanie i zwalczanie przestępstw i wykroczeń związanych z naruszeniem przepisów dotyczących towarów, którymi obrót podlega zakazom lub ograniczeniom na mocy przepisów prawa polskiego, przepisów prawa UE lub umów międzynarodowych, jak również zapobieganie tym przestępstwom i wykroczeniom oraz ściganie ich sprawców. Podstawowym warunkiem wykonywania tego zadania przez KAS jest ujawnienie tych przestępstw i wykroczeń przez Służbę Celno-Skarbową⁵⁹. Jest to jednolita i umundurowana formacja, którą tworzą funkcjonariusze Służby Celno-Skarbowej⁶⁰.

Zwalczanie przemytu napojów alkoholowych przez Służbę Celno-Skarbową sprowadza się do wykrycia podczas kontroli przeprowadzanej przez organ celny przemieszczania towaru niezgodnego z prawem⁶¹. Kontrole celne dokonywane są w oparciu o analizę ryzyka, zarówno na granicach, jak i wewnątrz kraju. Obecnie czynności kontrolne prowadzone przez Służbę Celno-Skarbową na granicach odbywają się przy pomocy nowoczesnych urządzeń skanujących podwójną wiązką promieni, których użycie jest szybkie i bezpieczne dla kierowców, towarów oraz funkcjonariuszy. W kontroli celnej wykorzystywane są również detektory przemytu, endoskopy, videoendoskopy, mobilne urządzenia skanujące oraz psy służbowe. Pomocnym narzędziem dla funkcjonariuszy celnych jest również system VINCI, który umożliwia gromadzenie i przetwarzanie informacji przekazywanych przez producentów odnośnie do oryginalnych i podrabianych towarów, niezbędnych do wykrywania przez organy celne podrabianych napojów alkoholowych. System VINCI został wyposażony w rozwiązania techniczne, umożliwiające umieszczanie w nim zdjęć oraz filmów video, wspomagających rozpoznawanie naruszeń praw własności intelektualnej. Umożliwia on także wprowadzanie i przetwarzanie informacji o wszystkich zatrzymanych podrabianych towarach oraz ułatwia sporządzenie różnorodnych opracowań statystycznych dla Polski oraz dla UE⁶².

W kontekście czynności Służby Celno-Skarbowej związanych z rozpoznawaniem, wykrywaniem, zapobieganiem i zwalczaniem przestępstw skarbowych i wykroczeń skarbowych oraz ściganie ich sprawców wskazana jest ściślejsza współpraca sędziów, prokuratorów, funkcjonariuszy i urzędników realizujących zadania w imieniu finansowych i niefinansowych organów postępowania

---

⁵⁹ K. Teszner, *Art. 2*, [w:] A. Melezini, K. Teszner (red.), *Krajowa Administracja Skarbowa. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 83.

⁶⁰ D. Zalewski, *Art. 2*, [w:] L. Bielecki, A. Gorgol (red.), *Ustawa o Krajowej Administracji Skarbowej. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 15.

⁶¹ J. Niedźwiecki, *Funkcjonowanie Polskiej Służby Celnej we współczesnej gospodarce*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania” 2012, nr 27, s. 44–45.

⁶² E. Gwardzińska, *Efektywność polskiej Służby Celnej a zwalczanie przemytu celnego towarów naruszających prawa własności przemysłowej*, [w:] E.W. Pływaczewski, E. Kowalewska-Borys (red.), *Nielegalne wprowadzenie...*, s. 111.

przygotowawczego. Szczególną uwagę należy poświęcić na przesłanki ekonomiczne, jak również stopień społecznej szkodliwości czynów skierowanych przeciwko interesom finansowym państwa oraz UE. Niezmiernie ważne jest zatem kształtowanie w społeczeństwie przez wszystkie upoważnione organy państwowe świadomej postawy braku akceptacji dla naruszania przepisów sankcjonowanych w prawie karnym skarbowym⁶³.

Wnioski

Przemysł napojów alkoholowych w Polsce, mimo zmniejszenia zainteresowania tym procederem zorganizowanych grup przestępczych, jest nadal zjawiskiem stanowiącym istotny problem dla bezpieczeństwa państwa oraz obywateli. Zwalczanie tego procederu jest niezmiernie trudnym zadaniem dla organów ścigania ze względu na likwidację szeregu barier w handlu międzynarodowym oraz zwiększenie swobody działalności gospodarczej. Przystąpienie Polski do UE oraz do strefy Schengen spowodowało istotne zmiany w obrocie towarowym z zagranicą. Wykorzystują to grupy przestępcze wwożące w sposób nielegalny wyroby akcyzowe. Konieczne wydaje się zatem doskonalenie metod pozyskiwania informacji przez Straż Graniczną oraz Służbę Celno-Skarbową o towarach pochodzących z przemysłu i kanałach ich dystrybucji⁶⁴. Efektywne przeciwdziałanie i zwalczanie przemysłu napojów alkoholowych wymaga kompleksowego podejścia do tego zjawiska, które powinno obejmować działania kontrolne, operacyjne oraz strategiczne.

W ramach działań kontrolnych oraz operacyjnych na granicy państwowej istotne jest wykrywanie przemysłu organizowanego przez pojedyncze osoby oraz zorganizowane grupy przestępcze. Zadanie te powinno być realizowane przez Straż Graniczną oraz Służbę Celno-Skarbową, które wyposażone są w szeroki zakres uprawnień. Jednak nowe możliwości funkcjonowanie przemytników ze względu na otwarcie granicy polsko-ukraińskiej dla uchodźców z Ukrainy wymagają stosowania nowych technik analizy ryzyka i ściślejszych kontroli celnej w celu skutecznego zwalczania tego zjawiska. Ważne jest także współdziałanie Straży Granicznej oraz Służby Celno-Skarbowej z innymi krajowymi organami ścigania oraz instytucjami państwowymi w celu wymiany informacji oraz dobrych praktyk w zakresie wykrycia tego procederu.

Natomiast działania strategiczne powinny być nakierowane na ujawnianie i niszczenie zaplecza ekonomicznego działalności przestępczej realizowanych w ramach działań międzynarodowych. Współpraca w wymiarze krajowym

⁶³ J. Kapica, *Zwalczanie przemysłu – różne perspektywy, wspólny cel*, [w:] E.W. Pływaczewski, E. Kowalewska-Borys (red.), *Zwalczanie przemysłu...*, s. 16.

⁶⁴ D. Ćwikowski, *Prawnopodatkowe konsekwencje przemysłu – wybrane problemy*, [w:] E.W. Pływaczewski, E. Kowalewska-Borys (red.), *Nielegalne wprowadzenie...*, s. 202.

i międzynarodowym z pewnością przyczyni się do zwiększenia efektywności w zakresie ujawniania przestępczości oraz przeciwdziałania przemytowi narpójów alkoholowych⁶⁵.

Wykaz literatury

- Czyżewicz W., *Społeczno-ekonomiczne przesłanki wyrobów akcyzowych. Przemyt i handel papierosami – przyczyny i zwalczanie*, [w:] E.W. Pływaczewski, E. Kowalewska-Borys (red.), *Zwalczanie przemytu. Zbiór dobrych praktyk. Różne perspektywy – wspólny cel*, Difin, Warszawa 2013.
- Ćwikowski D., *Prawnopodatkowe konsekwencje przemytu – wybrane problemy*, [w:] E.W. Pływaczewski, E. Kowalewska-Borys (red.), *Nielegalne wprowadzenie towarów akcyzowych na obszar Unii Europejskiej*, Difin, Warszawa 2015.
- Gwardzińska E., *Efektywność polskiej Służby Celnej a zwalczanie przemytu celnego towarów naruszających prawa własności przemysłowej*, [w:] E.W. Pływaczewski, E. Kowalewska-Borys (red.), *Nielegalne wprowadzenie towarów akcyzowych na obszar Unii Europejskiej*, Difin, Warszawa 2015.
- JAWIS, *Jakie kary grożą za przemyt alkoholu?*, <https://www.jawis.com.pl/blog/jakie-kary-groza-za-przymyt-alkoholu>.
- Kacprzak I., Zawadka G., *Mafia zarabia na wojnie. Zwiększył się przemyt z Ukrainy do Polski*, <https://www.rp.pl/przestepczosc/art38514251-mafia-zarabia-na-wojnie-zwiekszyl-sie-przymyt-z-ukrainy-do-polski>.
- Kamuda D., Trybus M., *Straż Graniczna i jej zadania w zakresie ochrony bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej – zarys problematyki*, „Humanities and Social Sciences” 2013, vol. XVIII, nr 3.
- Kapica J., *Zwalczanie przemytu- różne perspektywy, wspólny cel*, [w:] E.W. Pływaczewski, E. Kowalewska-Borys (red.), *Zwalczanie przemytu. Zbiór dobrych praktyk. Różne perspektywy – wspólny cel*, Difin, Warszawa 2013.
- Konieczny M., *Status, rola i zadania Straży Granicznej w Polsce*, „Security, Economy & Law” 2021, nr 2.
- Kowalski S., Włodkowski O., *Kodeks karny skarbowy. Praktyczny komentarz z orzecnictwem*, Difin, Warszawa 2016.
- Kryzys na granicy. *Przejscie w Kuźnicy zamknięte do odwołania*, <https://businessinsider.com.pl/wiadomosci/kryzys-na-granicy-przejscie-w-kuznicy-zamkniete-do-odwolania/5g70b56>.
- Lallerstedt K., *The neglected mega-problem: illicit trade in „normally licit” Goods*, [w:] H. Matfess, M. Miklaucic (red.), *Beyond convergence – world without order*, Waszyngton 2018, <http://cco.ndu.edu/Portals/96/Documents/books/Beyond%20Convergence/BEYOND%20CONVERGENCE%20%20World%20Without%20Order%20.pdf?ver=2016-10-25-125406-170>.
- Łabuda G., *Art. 65 k.k.s.*, [w:] P. Kardas, T. Razowski, G. Łabuda (red.), *Kodeks karny skarbowy. Komentarz*, wyd. trzecie, Wolters Kluwer, Warszawa 2017.
- Łabuda G., *Art. 86 k.k.s.*, [w:] P. Kardas, T. Razowski, G. Łabuda (red.), *Kodeks karny skarbowy. Komentarz*, wyd. trzecie, Wolters Kluwer, Warszawa 2017.

⁶⁵ M. Perkowska, *Przestępczość graniczna...*, s. 131.

- Maciejewska M., Piffer A., *Rola Straży Granicznej, w zakresie zwalczania międzynarodowego terroryzmu i przestępczości zorganizowanej*, „Zeszyty Naukowe Ruchu Studentckiego” 2016, nr 2.
- Ministerstwo Finansów – Krajowa Administracja Skarbowa, *Działania MF i KAS w 2021 roku*, <https://www.gov.pl/web/kas/dzialania-mf-i-kas-w-2021-roku>.
- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, *Zarządzanie granicami zewnętrznymi*, <https://www.gov.pl/web/mswia/zarządzanie-granicami-zewnetrznymi>.
- Mucha E., *Nielegalna produkcja alkoholu – problematyka prawno-kryminalistyczna*, WSPol, Szczytno 2020.
- Mucha E., *Podrabianie napojów alkoholowych – problem dotyczący państwo i konsumentów*, „Studia Prawnoustrojowe” 2023, t. 60.
- Mucha E., *Szara strefa w obszarze produkcji napojów alkoholowych w Polsce*, „Przeгляд Policyjny” 2022, t. 145, nr 1.
- Niedźwiecki J., *Funkcjonowanie Polskiej Służby Celnej we współczesnej gospodarce*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania” 2012, nr 27.
- Oczkowski T., *Art. 86 k.k.s.*, [w:] I. Zgoliński (red.), *Kodeks karny skarbowy. Komentarz*, wyd. drugie, Wolters Kluwer, Warszawa 2021.
- Oczkowski T., *Art. 91 k.k.s.*, [w:] I. Zgoliński (red.), *Kodeks karny skarbowy. Komentarz*, wyd. drugie, Wolters Kluwer, Warszawa 2021.
- Perkowska M., *Przestępczość graniczna cudzoziemców*, C.H. Beck, Warszawa 2013.
- Perkowska M., *Przestępczość przemytnicza cudzoziemców w Polsce – wyniki badań pilotażowych*, [w:] E.W. Pływaczewski, E. Kowalewska-Borys (red.), *Nielegalne wprowadzenie towarów akcyzowych na obszar Unii Europejskiej*, Difin, Warszawa 2015.
- Piech K., *Przemysł jako czynność faktyczna*, [w:] E.W. Pływaczewski, E. Kowalewska-Borys (red.), *Nielegalne wprowadzenie towarów akcyzowych na obszar Unii Europejskiej*, Difin, Warszawa 2015.
- Ruszczyk A., *Przemysł celny jako przestępstwo skarbowe w Polsce i na terenie UE*, <https://wpia.uwm.edu.pl/czasopisma/sites/default/files/uploads/KPP-Monografie/1/32-37.pdf>.
- Teszner K., *Art. 2*, [w:] A. Melezini, K. Teszner (red.), *Krajowa Administracja Skarbo-wa. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018.
- Wilk L., *Komentarz do art. 65 k.k.s.*, [w:] L. Wilk, J. Zagrodnik, *Kodeks karny skarbowy. Komentarz*, wyd. czwarte, C.H. Beck, Warszawa 2018.
- Wilk L., *Komentarz do art. 86 k.k.s.*, [w:] L. Wilk, J. Zagrodnik, *Kodeks karny skarbowy. Komentarz*, wyd. czwarte, C.H. Beck, Warszawa 2018.
- Wilk L., *Komentarz do art. 91 k.k.s.*, [w:] L. Wilk, J. Zagrodnik, *Kodeks karny skarbowy. Komentarz*, wyd. czwarte, C.H. Beck, Warszawa 2018.
- Woźniak R., Sowulewski D., *Forma przemysłu, skala zjawiska i poziom ujawnień*, [w:] E.W. Pływaczewski, E. Kowalewska-Borys (red.), *Zwalczanie przemysłu. Zbiór dobrych praktyk. Różne perspektywy – wspólny cel*, Difin, Warszawa 2013.
- Zalewski D., *Art. 2*, [w:] L. Bielecki, A. Gorgol (red.), *Ustawa o Krajowej Administracji Skarbowej. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2018.
- Zgoliński I., *Art. 63 k.k.s.*, [w:] I. Zgoliński (red.), *Kodeks karny skarbowy. Komentarz*, wyd. drugie, Wolters Kluwer, Warszawa 2021.
- Zgoliński I., *Art. 65 k.k.s.*, [w:] I. Zgoliński (red.), *Kodeks karny skarbowy. Komentarz*, wyd. drugie, Wolters Kluwer, Warszawa 2021.

Summary

Smuggling of alcoholic beverages into Poland – legal and criminological issues

Keywords: law, criminology, smuggling crime, excise goods, smuggling of alcoholic beverages, illegal alcohol.

Illegal markets for smuggled excise goods are a global problem. Smuggling alcoholic beverages is one of the most profitable spheres of economic crime. This phenomenon causes huge losses to the state budget due to non-payment of customs and excise duties, destroys jobs and makes it difficult to conduct legal business activities. Smuggling also causes other negative effects in the form of a threat to public order and social problems related to the concentration of criminal groups in a specific area. Combating smuggling is only possible if effective and efficient control, operational and strategic actions are taken to combat this practice. The aim of the study is to present the issue of smuggling of alcoholic beverages to Poland, its causes and scale, as well as the challenges related to preventing and combating this phenomenon.